

“Iedere seconde dat we leven is een nieuw en uniek moment voor het universum, een moment dat er nog nooit van tevoren was en ook nooit meer zal zijn.

En wat leren we de kinderen op school? We leren hen dat 2 plus 2 gelijk is aan vier en dat Parijs de hoofdstad van Frankrijk is. Wanneer leren we hen: ‘Weet je wat je bent? Je bent een prachtig wonder. Je bent uniek. In heel de wereld is er geen ander kind precies zoals jij. In de miljoenen jaren die voorbij zijn gegaan is er ook nog nooit een kind zoals jij geweest en die zal er ook in eeuwigheid niet komen.

En kijk naar je lichaam, wat een wonder is dat! Je benen, je armen, je vaardige vingers, de manier waarop je beweegt! Je kan vanalles worden, een Shakespeare, een Michelangelo, een Beethoven. Je hebt de mogelijkheden tot alles.

Je bent een prachtig wonder. En als je groot wordt, kan je dan anderen kwaad doen, die net als jij een prachtig wonder zijn? Je moet elkaar koesteren. Je moet eraan werken – we moeten er allemaal aan werken – dat deze wereld waardig voor kinderen wordt.”

Pablo Casals

NIEUW ONDERWIJS

Door: Ragner Onrust

Er zijn tegenwoordig steeds meer leerkrachten die zich niet langer in het hedendaagse onderwijs op hun plek voelen. Ze voelen dat ze eigenlijk op een hele andere wijze met de kinderen willen werken dan nu mogelijk is. Ze voelen dat dat beter voor de kinderen, voor henzelf en voor de samenleving zal zijn, maar krijgen er geen ruimte voor.

Ook zijn er steeds meer ouders die merken dat het onderwijs niet geeft wat ze graag voor hun kind zouden willen. Zelfs op een hele goede school zien ze dat het onderwijs niet optimaal is voor hun kind.

En dan de kinderen. Hoeveel van hun zielen schreeuwen eigenlijk niet om ander onderwijs?

Toch komt echt vernieuwend onderwijs maar moeilijk van de grond. Het lijkt wel of men niet weet waar te beginnen. In de hoop daar een begin van een antwoord op te vinden, zocht ik naar de oorsprong van het onderwijs, de wetmatigheden en mogelijkheden. De vondsten geef ik hier in het kort weer.

Volgens mij is de oorsprong van het onderwijs de opvoeding. De mens is nog in het geheel niet af als hij geboren wordt. In verhouding tot de dieren, die al vaak binnen een paar uur kunnen lopen en binnen een paar jaar volwassen zijn, doet de mens daar hele lange tijd over. En daarbij gaat er ook heel veel niet vanzelf. Opvoeding en van daaruit ook onderwijs is eigenlijk alles wat de mensheid heeft vormgegeven en gecultiveerd om de opgroeiende mens te helpen tot volwassenheid. De naam VOLwassen spreekt dan ook veel uit.

Maar wat is volwassen? Wanneer is iemand vol-ge-wassen? Wat moet de volwassen mens kunnen en kennen? In het kort komt het er op neer dat de mens zichzelf en zijn omgeving moet kennen en ‘kunnen’. Waarbij ik zowel ‘zichzelf’ als ‘omgeving’ heel breed zie. Taak van het onderwijs is dus dat de mens de wereld en zichzelf leert kennen en zichzelf leert meesteren.

Volgens mij probeert men die taak nog steeds in het onderwijs vorm te geven. Alleen is het accent erg verschoven naar het kennen van de wereld en is dat zelfs grotendeels een virtuele wereld geworden.

Maar hoeveel vollediger leert men de planten en dieren in levende lijve kennen, dan door het lezen van boeken of het kijken naar een televisie-programma? In levende lijve doen alle zintuigen naar waarheid mee en is de plant of het dier in zijn ware verband beleefbaar. Zelfs een goede vertelling kan dit enkel benaderen als het de verteller lukt om het wezenlijke voor de luisteraar treffend tot beleefbaar te maken.

Ik zou dus zeggen:

- De natuur in duiken, in plaats van de boeken in
- Vingers in de aarde in plaats van op het toetsenbord of touch-screen
- Dieren observeren en verzorgen in plaats van naar dierplaatsjes turen en ze rangschikken.

Vandaar een school:

- In de natuur
- Als op een boerderij
- Met tuinbouw als dagelijkse activiteit
- Met dierverzorging als dagelijkse activiteit
- Met praktische aardkunde & biologie geïntegreerd in de activiteiten
- Met dagelijks aandacht voor weer, klimaat en astronomie

Hoeveel meer mogelijkheden heeft een mens als hij niet alleen veel weet, maar ook veel kan? Hoeveel meer vrijheid, zelfstandigheid en inlevingsvermogen hangt daarmee samen? Als men ervaren heeft wat er voor nodig is om iets te maken, zal men ook veel meer eerbied op kunnen brengen voor wat gemaakt is en voor degenen die maken.

Vandaar dus:

- Doen om te leren
- Doen om te groeien
- Doen om zelfstandig en vrij te worden
- Doen om eerbied en respect te leren

Vandaar een school:

- Met dagelijks ambachten-onderwijs; handwerken en handvaardigheid (ook techniek)
- Met dagelijks voedsel vergaring en bereiding
- Met dagelijks onderhoudsklussen
- Met het oefenen van survival vaardigheden

“Vertel mij iets, en ik zal het vergeten

Laat mij iets zien, en ik zal het onthouden

Laat mij iets doen, en ik zal het begrijpen” Konfucius

Hoeveel makkelijker kan een mens met zichzelf en anderen uit de voeten als hij een omvattend beeld van het menszijn en zichzelf heeft? Als hij zichzelf en anderen in veel verschillende situaties is tegengekomen? Als hij een stevige innerlijke houvast heeft? Als hij ervaren heeft wat de kracht van samenwerking en gemeenschapsvorming is en hij sociale vaardigheden heeft kunnen oefenen in reële situaties?

Vandaar dus:

- Mens ken uzelf
- Heb uw naasten lief gelijk uzelf

Vandaar een school:

- Met dagelijks koorzang en muziek
- Met dagelijks sport & spel; o.a. circus, Laban bewegingskoor, Bothmer gymastiek
- Met de hele diversiteit aan levensbeschouwingen en de geschiedenis van de mens in de vertelstof
- Met een holistische visie / filosofie
- Met zorg voor het individu en de samenleving

“Heilsam ist nur wenn im Spiegel der Menschenseele sich bildet die ganze Gemeinschaft, Und in der Gemeinschaft lebet der Einselseelenkraft.” R. Steiner

Hoeveel mooier wordt het leven door kunst? En hoe goed leert men zichzelf uitdrukken door kunst? Hoe goed komt men in balans door kunst?

Vandaar:

- Streven om levenskunstenaar te worden
- Scheppend in de wereld leren staan

Vandaar een school:

- Met dagelijks kunstzinnige activiteiten; o.a. muziek, tekenen, schilderen, poëzie, boetseren
- Met kunstzinnig vormgegeven onderwijs; leerkrachten die opvoedkunst beoefenen
- Met kunstzinnige vormgeving van school & omgeving
- Vanuit sociale kunst; Betrokkenen die zich in de sociale kunst oefenen
- Met cultuur op hoog niveau

Hoeveel beter beweegt de mens door het leven met een goed ontwikkeld lichaam als “instrument”? De mens komt niet verder dan zijn benen hem dragen en wordt niet handiger dan zijn handen zijn. Enkel een gezond mens heeft energie over om te leren.

Vandaar:

- Gezondheid
- Verzorging
- Ontwikkeling

Vandaar een school:

- Met dagelijkse lichamelijke opvoeding; o.a. circus, sport & spel
- Met gezonde biologisch-dynamische voeding
- Met geïntegreerde aandacht voor gezonde leefstijl
- Met geïntegreerde aandacht voor verzorging
- Met geïntegreerde individueel afgestemde (M)RT
- Met optimale bewegingsvrijheid
- Met geïntegreerde zintuigscholing en sensomotorische integratie

En taal en rekenen dan?

O, er zijn heel wat schaapjes te tellen op zo'n school. En als men iets maakt wordt er veel gemeten en gewogen. Taal en rekenen integreert zo'n school dus in de rest.

Vandaar:

- Taal en rekenen aan de ene kant teruggebracht tot hun realistische, zinvolle praktische toepassing. En aan de andere kant verheven tot kunst vanuit de zeven vrije kunsten.
- Leerstof zoals taal en rekenen enkel vanuit de menswordingsprincipes naar kwaliteit / effect toepassen vanuit de 7 vrije kunsten, deugden, temperamenten-leer, onderwijs- en opvoedingswetmatigheden.

Vandaar een school:

- Met rekenen en taal waar nodig
- Met integratie van rekenen en taal in het overige onderwijs; spel, verhalen, praktisch werken
- Met activiteiten vanuit de zeven vrije kunsten
- Met topografie in de praktijk of aan de praktijk
- Met gebruik van de modernste inzichten vanuit het neuro-biologische onderzoek voor optimaal leren.

Verder is het natuurlijk zaak dat het bovenstaande op aan de leeftijd aangepaste wijze wordt vormgegeven en aangeboden. Het gaat er niet om van de kinderen zo snel mogelijk minivolwassenen te maken. Nee, juist de retardatie van de ontwikkeling tot volwassenheid die de mens kenmerkt, biedt de ruimte voor de hoogstaandere rijping van de mens. Kinderen doorlopen bepaalde ontwikkelingsfasen, die allemaal hun unieke mogelijkheden voor ontwikkeling in zich dragen. Het is uiterst waardevol wanneer kinderen alle fasen in alle rust kunnen doorlopen in een individueel tempo tot de fase voldoende tot ontwikkeling heeft kunnen brengen.

Zo een school gaat uit van aan de praktijk van het leven gevormd onderwijs. Vandaar dat de school enkel juist vormgegeven kan worden door degenen die er in de praktijk van alledag bij betrokken zijn. Dat zijn dus enkel de leerkrachten en ouders. De leerkrachten zijn daarbij degenen die het onderwijs vrij naar eigen inzicht vormgeven met het mandaat van de ouders. De ouders ondersteunen praktisch en in energie en maken de school financieel mogelijk.

Voor de vormgeving van de school en het onderwijs kan uitgegaan worden van:

- Opvoedingswetmatigheden
- Onderwijswetmatigheden
- Ontwikkelingswetmatigheden

Deze zijn allen in principe onafhankelijk van de inhoud. Daarnaast kent de inhoud naast de cognitieve kwaliteit ook altijd een uitwerking op andere gebieden. Die moet door de leerkracht gemeesterd worden.

“Wie zijn kinderen een gelukkig leven wenst, doet er goed aan zijn kinderen een gelukkig leven te leren bereiden”

“Niet overal een antwoord op hebben, maar overal een antwoord op kunnen vinden”.